

ZASTAVME PREDACI

Text | Milan Rozsypal | Foto | autor, Martin Čech, Tomáš Sýkora, Pavel Vrána

Začátkem letošního roku velké mrazy uzavřely většinu vodních ploch, což vedlo k soustředěnému tlaku rybích predátorů na otevřené říční biotopy a původní druhy ryb. Každý z nás vnímá, že ryby jsou naším bohatstvím a nedílnou součástí vod. Proto jsem se obrátil se žádostí o názor na odborníky, kteří se touto problematikou v současnosti zabývají.

Doc. RNDr. Martin Čech, Ph.D. – vedoucí projektu ProtectFish pro ČR, Biologické centrum Akademie věd ČR a Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

Jak byste popsali současný stav na našich vodách?

Letošní zima zatím velmi nahrává jitření konfliktního vztahu mezi člověkem a kormoránem. Mrazivé dny v Česku přetrvávaly od konce prosince po celý leden. K tomu je

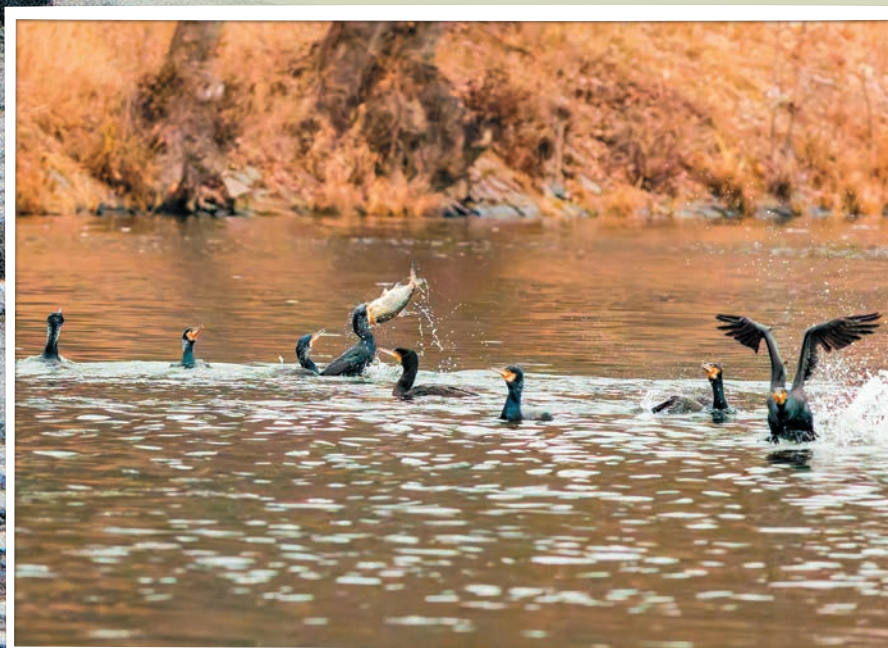
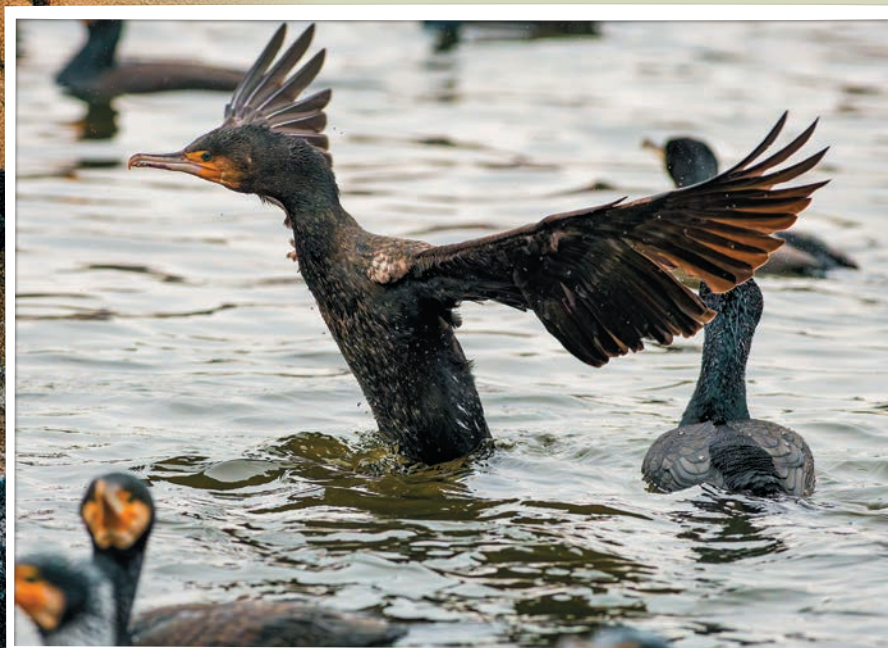
ještě nutné připočítat extrémní propad teplot v poslední dekádě listopadu 2025, kdy se většina vodních ploch ocitla také pod ledovým příkrovem. Zimující hejna kormoránů nemají jinou možnost než ve velkých počtech napařovat poslední otevřené úseky řek, říček a potoků a takto koncentrovaně páchat škody na nejcennějších druzích ryb.

Tuhá zima navíc vyhání i další ptáky ze Severu, takže k nám ve vlnách přilétají i kormo-

ráni, kteří by u nás za mírnějších klimatických podmínek vůbec nebyli. Situace tedy eskaluje, škody rostou, protože predáční tlak je extrémně koncentrovaný. Pokud je mírná zima, kormoráni se rozptýlí na velké množství různých vodních ploch a škody na rybách nejsou tak drakonické. Na některých vybraných vodách, jako jsou např. vodárenské nádrže nebo důlní jezera určená k rekreaci, má jejich predáční tlak dokonce pozitivní efekt, protože ze systému odstraňují přemnožené, nežádoucí planktonožravé druhy ryb, jako jsou plotice, cejn, cejnek nebo ouklej, a tím nepřímo ovlivňují kvalitu vody v těchto tělesech (viz *Vodní hospodářství* – 2021/7–8, str. 7–11).

Jaké škody působí predace na rybích populacích?

Vztah predátor-kořist je základním a klíčovým vztahem všech zdravých ekosystémů. My

dnes zcela nepochybnitelně víme, že úplným odstraněním predátora ze systému se stav příslušného ekosystému nezlepší, ale naopak dramaticky zhorší. Druhá pestrost klesne přibližně o polovinu. Je však nutné zdůraznit, že predaci ryb v našich podmínkách neprovádí jen kormorán, ale i volavky, morčáci, ledňáček říční, v teplejších měsících čáp černý, užovky a pochopitelně i vydra nebo norek.

Největším a zásadním problémem jsou početná hejna kormoránů na nezamrzajících úsecích řek v lipanovém a parmovém pásmu, jako je vidíme tuto zimu, kdy dochází k drastickému poškození generačních hejn nejcennějších a v celé Evropě ustupujících druhů ryb, například právě lipana podhorního a parmy obecné.

Oba tyto druhy jsou mimochodem vlajkovými druhy mezinárodního projektu Protect-

Fish (www.protectfish.eu), který se zabývá vztahem kormorána a ryb v nejrůznějších typech říčních systémů. Tady už se nebudeme o přirozeném stavu věcí, ale o ekologické katastrofě, z níž se bude společenstvo ryb vzpamatovávat roky. Pokud tedy vůbec bude z čeho tento proces obnovy restartovat.

Jaké jsou z Vašeho pohledu možnosti rybářských organizací, svazů?

Předně je třeba znovu zdůraznit, že problém zimujících hejn kormoránů a jejich neúměrného predančního tlaku na naše rybí obsádky, zejména v řekách, není problém, který vzniká tady v Česku. U nás reálně hnízdí méně než 400 párů kormoránů. Když k tomu připočítáme mláďata, bavíme se na konci léta o nějakých cca 2 500 až 3 000 kusech „našich“ kormoránů. Vše ostatní představují ptáci, kteří přiletí ze Severu z regionu Baltského a Se-

verního moře, tedy z oblastí, jež jsou zcela mimo naši kontrolu.

To, co se teď v zimě děje (obesílání příslušných úřadů se žádostmi o výjimku ze zákona 114/1992 Sb. a jeho paragrafu 5a, následný organizovaný odstřel ptáků), je hašení ohně, který je zapalován a rozdmýchán někde jinde. Jde o řešení následku, nikoli příčiny, které bývá extrémně časově náročné, drahé a obvykle málo efektivní. Ryby jsou stejně sežrány, v lepším případě poškozeny, říční ekosystémy vydrancovány. Hromadný odstřel kormoránů navíc působí negativně minimálně na část české veřejnosti a vrhá špatné světlo na komunitu rybářů.

Kormorán velký je celoevropským problémem a jako k takovému by k němu měl svaz přistupovat. Spojit se s ostatními svazy a zájmovými skupinami rybářů napříč Evropou

1

2

3

4

a společně, jednotně vyvíjet nekompromisní tlak na Brusel, aby schválil efektivní management populace kormorána velkého v Evropě. K tomuto kroku však měl svaz přistoupit před 20 až 25 lety. Problém nevznikl ze dne na den ani tuto či předešlou zimu, vášnivě se o něm diskutuje přinejmenším od přelomu milénia. Ze Severu k nám prostě nesmí, zdůrazňují NE-SMÍ, tolik ptáků přilétat.

Jedním z klíčových úkolů výše zmiňovaného mezinárodního projektu ProtectFish je právě na základě tvrdých dat přesvědčit úředníky v Bruselu, aby příslušný dokument konečně schválili a po členských zemích důsledně vy-máhali jeho naplňování.

Jak může obyčejný člověk pomoci při ochraně rybí populace?

V době sociálních sítí se může zapojit skutečně každý. Lze sdílet veškeré materiály týkající se neúměrné predace kormoránů na rybách minimálně ve své sociální bublině, a tedy do jisté míry ovlivňovat veřejné mínění. Ovšem pokud možno pravdivě!

Dá se také provádět amatérský monitoring na lokalitách v místě bydliště nebo tam, kde je to lidem nejbližší. Občanská věda se dnes těší velké popularitě a jedná se o užitečný zdroj informací využívaný všude ve světě, dokonce i v té nejrespektovanější odborné literatuře.

Naopak rozhodně nelze doporučit jakékoli nezákonné jednání, byť činěné s dobrým úmyslem (např. ilegální odstřel, ničení hnízd a hnízdních kolonií atd.).

Ing. Pavel Vrána, Ph.D. – odborný referent ČRS pro životní prostředí, čistotu vod a ichtyologii.

Jak byste popsal současný stav na našich vodách?

Letos jsme se po letech dočkali zimy, kdy doopravdy mrzne a sněží, což lze v kontextu posledních let označit spíše za výjimek. Řadě rybožravých predátorů zamrzly jejich obvyklé potravní zdroje (rybníky, nádrže), což vedlo k jejich zvýšené migraci a vyšší koncentraci v místech, kde voda nezamrzá.

Zvláště to bylo patrné u kormorána velkého, jehož počty letos dosáhly historických rekordů. Sám jsem na nocovišti v Praze-Troji napočítal 3 215 kusů. Je to jednoduchá matematika, každý sežere v průměru 0,5 kg ryb za den, mrzne-li hodně, nezřídka i přes 1 kg, což se musí na obsádkce revíru zákonitě projevit.

Ryby, které mají zimu trávit v letargickém spánku, jsou masivně rušeny, zraňovány a usmrcovány. Část jich později hyne na komplikace spojené se sekundárními infekcemi. Výše popsané jevy mají zásadní vliv i na jarní reprodukci – část ryb investuje energii do hojení vlastních ran, další skupina generačních ryb je mrtvá a reprodukce se tak vůbec neúčastní.

Kromě kormoránů zde máme stabilní a prosperující populaci vyder, rychle rostoucí stavy morčáků velkých, volavek popelavých i bílých a dalších rybožravých predátorů, kteří si také rádi zobnou. Jednoduše řečeno: „mnoho štváčů – rybí smrt“. Je třeba se oprostit od určitých ochrannářských klišé, že totiž za současnou situaci mohou „přerybněné toky“ anebo jejich špatný ekologicko-morfologický stav. Jestliže

si na některý tok sedne najednou tisíc kormoránů, nepomůže rybám ani dobrý stav revíru ani nějaká ta schovávačka.

Zde musíme konstatovat, že se u nás kormoráni v těchto počtech nikdy nevyskytovali a jednoznačně se chovají invazně. Naopak vydry jsou přirozenou součástí naší přírody, a tak se některým lidem zdá, že není třeba jejich stavy regulovat, neboť zde existují přirozené mechanismy, které samy nastolí kýženou rovnováhu mezi vydrami a rybami. To by však platilo pouze v přirozené krajině. Je třeba si uvědomit, že v naší urbanizované, kulturní krajině tyto mechanismy nefungují a fungovat nebudou. Je to jako létat s letadlem, které má poškozeného autopilota – člověk musí převzít řízení. I zde bude nezbytný zásah ze strany člověka.

Jaké škody působí predace na rybích populacích?

Hovoříme zde o ztrátách ve stovkách milionů korun ročně. ČRS uvádí každoroční ztráty na rybách kolem 75 milionů Kč jen za škody způsobené kormoránem. Jak ale vyjádříme jejich cenu? To není hodnota tržního kapra, kterého lze koupit v obchodě! Často hovoříme o rybách s unikátním genofondem, potomcích ryb, jež zde žily už za časů našich předků. V pravém slova smyslu se tak jedná o národní bohatství. A jako naschvál chutnají kormoránům nejvíce právě ony původní, reofilní druhy ryb, které se jim díky svému hydrodynamickému tvaru těla nejlépe polykají.

Zásadněji se problémy spojené s masivní predací projevují tam, kde jsou již rybí populace poškozeny jinými faktory, jako například špatnou migrační propustností toků, vodohospodářskými haváriemi, nedostatkem trdlišť a podobně, tedy tam, kde je nízká genetická variabilita rybího společenstva. Na takových místech může být silný tlak rybožravých predátorů na rybí obsádku příslovečným posledním hřebíčkem do rakve daného revíru.

Jaké jsou z Vašeho pohledu možnosti rybářských organizací, svazů?

Měli bychom začít konstatováním, že se v ČR stabilně každoročně odstřelí kolem 10 000 kormoránů, že na zhruba polovině území platí paušální výjimky k odstřelu kormoránů a na zbytku území lze žádat o výjimky k jejich plašení a odstřelu. Bohužel současný systém žádostí představuje pro žadatele extrémní administrativní zátěž. Hovoříme o tom, že je třeba podat dvě samostatné žádosti, jednu dle zákona o ochraně přírody, druhou podle zákona o myslivosti. Samotné řízení je neuvěřitelně dlouhé, v průměru trvá vyřízení celé žádosti rok. Podmínky určené v povolení stanoveném obecním úřadem jsou často velmi svazující, ať už se týkají počtu odstřelených kusů, okolností, za nichž lze lovit, nebo povinných zpětných hlášení úřadu. Tady jistě existují možnosti ke zlepšení!

A právě zde nastupuje role uživatelů revírů, kteří se snaží vyjednat s naší státní správou zlepšení těchto podmínek. Krom toho probíhají jednání s MŽP a MZe směřující k početní regulaci dalších druhů rybožravých predáto-

rů, jako jsou vydra říční nebo morčák velký. Územní svazy i místní organizace se dále mohou podílet na zvyšování motivace střelců, ať již formou paušálních příspěvků, příspěvků na střelivo, vypisováním zástřelného, nebo nějakou formou výměnného, oboustranně prospěšného obchodu. Zvláštní kapitolu pak tvoří jednání na úrovni EU, zde mohu zmínit, že jsme nedávno měli ve věci rybožravých predátorů jednání s nejvyšším evropským komisařem pro rybářství, p. Kadisem.

Jak může obyčejný člověk pomoci při ochraně rybí populace?

Například dokumentací přítomnosti rybožravých predátorů na revíru (foto, video), nebo zaznamenáním škod, které přitom působí (mrtvé, hynoucí či zraněné ryby). Chytrý telefon nebo fotoaparát má dnes u sebe téměř každý, takže odložme výmluvy stranou. Získané materiály lze posílat uživatelům revírů (kterými jsou ve většině případů územní svazy) a regionálním pracovištím Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Ano, slyšíte dobře. Protože oni vedou databázi výskytu jednotlivých druhů živočichů a ta je bez těchto příspěvků často děravá jako řešeto. A světe, div se, právě na základě údajů z této databáze jsou často posuzovány naše žádosti o plašení a odstřel rybožravých predátorů!

Dále se často mylně domníváme, že o škodlivosti rybožravých predátorů „musí přeci vědět úplně každý“. Není tomu tak. Každý z nás může informovat své okolí – příbuzné, kolegy na pracovišti, starosty, regionální politiky, média. Netlačit na ně, ale oznamovat jim reálný stav věcí. Nezapomeňme informovat také kolegy biology. Mnozí nad tím mávnou rukou, ale oni často žijí ve své bublině a navzájem se mají tendenci přesvědčovat, že rybáři problému nerozumí, nebo že „to není tak zlé“.

Úplně nejhorší cestou je podle mého mínění zanedávat si na sociální síti s pocitem, že jsem to ze sebe dostal, mám splněno a teď je na ostatních, aby to nějak změnili... Naši členové mohou podepsat petici, kterou nahráváme politikům, aby mohli prosadit účelné změny stávajících zákonů, vyhlášek či metodických pokynů v oblasti rybožravých predátorů.

A úplně na závěr – ke zmírnění škod můžeme přispět i v chvíli, kdy zlepšujeme prostředí, v němž ryby žijí. Zajímejte se o projekty, které se týkají vody a jejího bezprostředního okolí. Navštěvujte lokální politiky a správce vodních toků (především podniky Povodí) s požadavky na rybám přátelské úpravy toků – ať už se jedná o revitalizace, budování rybích trdlišť, instalace mrtvého dřeva, napojování bočních ramen, migrační zprostupňování přítoků, požadavky na lepší čištění odpadních vod, hrozí-li zbytečně technické pojetí úprav toku – tady všude by měl znít hlas nás rybářů. Protože když nebudou toky v dobrém stavu, bude špatná samoreprodukce ryb a potom nemůžeme očekávat zlepšení poškozených rybích populací. Nezapomeňte, že vysazování ryb do revíru má být jen třešničkou na dortu, nikoliv dortem celým – základem, který máme mít vždy na srdci, je přirozená reprodukce ryb.

Tomáš Sýkora – předseda MO Nová Ves, podporovatel Spolku „Zachraňme lipana a pstruha potočního“ atd.

Jak byste popsali současný stav na našich vodách?

Současný stav na našich vodách vnímám velice smutně, jelikož po událostech posledních dní a náletech kormorána vidíme v přímém přenosu, jak nám mizí původní genofond ryb, jak přicházíme o generační hejna a kusy ryb. Z hlubšího pohledu jsme svědky ekologické katastrofy způsobené člověkem ve smyslu chránění určitých druhů nad jinými bez regulací. Zde v případě kormorána došlo ke kritickému přemnožení.

Jaké škody působí predace na rybích populacích?

Za mne jsou tyto škody nevyčíslitelné. Například kormorán je extrémní lovec a zároveň extrémní konzument – jako samostatný jedinec spořádá v mrazivých dnech více než 1 kg rybiho masa denně. Pokud se podíváme na fotografie a videa, kde jich vidíme sedět například 300 kusů, znamená to spotřebu zhruba 300 kg ryb za den. Během 10 dnů se tak dostáváme na 3 tuny ryb.

Podíváme-li se na situaci blíže, zjistíme, že kormorán loví převážně větší kořist, často až do délky 50 cm. Tím dochází k likvidaci generačních hejn ryb, což na mnoha místech zastavuje přirozenou reprodukci a vede k nenávratnému poškození genofondu konkrétního revíru.

Jaké jsou z Vašeho pohledu možnosti rybářských organizací, svazů?

Odpověď se může lišit podle umístění revíru, kudy protéká atd. Za sebe mohu říct, že máme velké štěstí, protože většina našeho revíru protéká lesem a je součástí mysliveckých honiteb. Díky tomu jsme schopni efektivně čelit nále-

tům, ať plašením, nebo schválenou regulací, tedy odstřelem. Nicméně si musíme uvědomit, že je to velmi časově náročné, jelikož se u vody střídáme každý den od rána do večera.

Je ovšem třeba říct, že řešíme důsledek špatného rozhodnutí, které před lety někdo učinil. Řekl bych dokonce, že selhal systém ochrany přírody, a bohužel to celé zaplatí jen rybáři. Myslím si, že svazy by měly tlačit na to, aby došlo k náhradě škod a našel se efektivnější způsob ochrany našich revírů. Bohužel v některých případech je „úřední šiml“ tak pomalý, že povolení k odstřelu dostanete po měsících, a to je pozdě.

Jak může obyčejný člověk pomoci při ochraně rybí populace?

Rozhodně může, důležité je ovšem říci, že jako jednotlivec nic nezmuže. Proto doporučuji všem, kdo by měli chuť pomoci, ať se informují u předsedů nebo hospodářů svých organizací, s čím a jak mohou pomoci. Např. v naší organizaci to funguje tak, že jsme rozděleni většinou na členy RS a členy bez možnosti lovit, kteří ptáky počítají, fotí, plaší, monitorují jejich pohyb a získané informace předávají střelcům. Musí zde fungovat kooperace obou složek, a to celodenní, každodenní a hlavně systematická.

Na závěr nám **MUDr. Petr Barák** – zakladatel projektu **ZASTAVME PREDACI** – přiblíží, proč tento projekt vznikl.

Celý projekt se začal realizovat v červenci 2025. Jeho záměrem bylo a nadále je vytvářet tlak na státní správu prostřednictvím úředních dopisů, které přesně specifikují místa výskytu rybožravých predátorů a dokládají vzniklé škody pomocí fotodokumentace. K tomu byl vypracován postup, návod k použití a vzorový dopis pro jednání s úřady.

Petr Barák k tomu říká: „Netušili jsme, jaká pohroma přijde. Dochází k devastaci přirozené rybí populace našich řek. Reakcí na tento stav je semknutí rybářské veřejnosti a rozšíření původního záměru směrem ke změně samotné podstaty ochrany přírody. Ta by neměla spočívat jen v ochraně jednotlivých vybraných druhů, ale v komplexní péči o přírodu jako celek, včetně zohlednění hospodaření a lidské činnosti.“

Díky zapojení mnoha z vás vznikla **Petice za zavedení adaptivního managementu populací rybožravých predátorů** i webové stránky (www.zastavmepredaci.cz). Za to všem patří veliké poděkování. Jsme však teprve na začátku cesty a čeká nás ještě hodně práce. Už se neohňeme. Zjišťujeme, jakou máme společnou sílu!“

Všem respondentům děkuji za jejich odpovědi i práci, kterou dlouhodobě věnují ochraně našich ryb a vod.

Smyslem textu nebylo jen poukázat na škody způsobené predací ryb, ale pojmenovat realitu. Zároveň jsme chtěli zdůraznit, že každý z nás může pomoci. Společně dokážeme změnit i to, co se donedávna zdálo neřešitelné. Budoucnost našich vod a ryb není samozřejmost. Je výsledkem rozhodnutí, která dělá každý z nás – právě teď a v tuto chvíli.

Ing. Milan Rozsypal

Str. 20–21: Kormorán velký. **Str. 22 dle čísel:** 1) Kormorán s tloušťem (řeka Jihlava). 2) Obsah žaludku kormorána – 4 ks sumečka amerického (řeka Labe, Mělník). 3) Obsah žaludku kormorána – 14 ks ouklejí a cejnků (řeka Labe, Mělník). 4) Poškození ryby predací. **Str. 24:** Hejno morčáků velkých (řeka Svitava).